

NÉPÜNK

3. KERESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
ORADEA
Strada Teatrului No. 4.

ZSIDÓ HETILAP

Főszerkesztő
WASSERSTROM SÁNDOR

Felelős szerkesztő
LEITNER ZOLTÁN

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Belföldön; [Egész évre hitközségeknek és vállalatoknak 500 Lei, magánosoknak 250 Lei, félévre 130 Lei, negyedévre 65 Lei, *Külföldön* 2 Dollár, Kc. 75, P. 15, S. 19, Dinar 120

Az erdélyi orth. Központi Iroda viharos választmányi gyűlése Clujon Iroda székhely: Cluj A gyulafehérvári hitközség felvétele az orthodoxiába

A Központi Iroda május hó 3-án Clujon tartotta meg első választmányi ülését Wezel Albert elnöklete alatt a cluji Chevra Kadisah helyiségében, amelyen a rabbikar volt igen nagy számban képviselve. A világiak közül sajnos nagyon kevesen voltak jelen.

Magáról a gyűlés módjának lefolyásáról, a külső képről is kell írunk egy pár sort. Ezt azért tesszük, mert teljes jóakarattal és szeretettel eltelve a központ iránt, akarjuk és óhajljuk, hogy a jövőben ezek a tanácskozások oly módon follyanak le, amint azt a legegyszerűbb tanácskozási követelmények is megkövetelik. Képzljük el, hogy egy kis szűk szobában összejárva, egymás hátán és egymást gyömöszölve nyűzsög vagy hatvan-nyolcvan ember, gyerekek, kísérők és ebben a dohányzástól telefüstölt szobában kiabálnak össze-vissza emberek, senki szavát érteni nem lehet, semmiféle indítvány komoly kidolgozásban elé nem került, egyellen felszólalót, de még a mondatát sem engedik befejezni, hanem kapkodás, fejtelenség, zűrzavar jellemzi a tanácskozást. A jövőre nézve bizony másképp kell a tanácskozásokat levezetni. Rendes nagy teremben, ahol minden delegátusnak meg legyen a helye, parlamentáris módszerekkel kell tárgyalni. Ez ami most lefolyt, nem volt méltó a Központi Irodához.

Az alabajliai eset tárgyalása pedig olyan csunya veszekedést provokáltak, amely minden jóérzésű embert felháborított. Szomorúan állapítjuk meg, hogy komoly, nagyteknélyű vezetők egy része olyan vádakot vadgatosított egymás fejébe, ami csakis arra jó, hogy bevilágítson abba az üzleties, anyagi hajszába, amely körül ez a harc lefolyt. Nem volt ott szó válásról — vallási intézményekről, ezek érdekeiről, hanem zsebkérdéssé fajult el az egész. Szerencsére, hogy Fuchs oradeai főrabbi kiemelte a kérdést az anyagiasság fertőjéből, ahová lesüllyesztették és a kérdést felemelte az elvi kérdések magaslatára, s ott mutatta be a kérdést a maga lényegében. „Zsidók kijelentik, hogy orthodoxok akarnak lenni, zsidók áldozatot hoznak vallási intézmények létesítéséért, zsidók jelentik ki, hogy csakis a már megkötött gazdasági szerződés tényleges keresztülvitelével tudják biztosítani és életre hívni a maguk zsidó intézményeit, s akkor itt még tűrni kell azt a vífát,

hogy ezt a kérést szabad-e, lehet-e teljesíteni, mert valakinek jogos, vagy jogtalan anyagi pretenziói még kielégítve nem lettek?”

Ezek az éles szavak úgy patogtak az értekezleten, mint az ostorcsapások. A bátor pap mentette meg a helyzetet, nem engedte tovább folyni a csunya, tisztán anyagiokért folyó handabandázást.

Az Iroda költségvetési vífája sem volt elég tárgyilagos és komoly. Nem lehet komoly, értékes munkát várni ötletszerűen odadobott számokból. Nemcsak a kiadásokról, de a bevételi forrásokról is komolyabban kell tárgyalni, amint azt tették. Nem lehet ad hoc hirtelen előráncigálni és konferenciái jóváhagyás nélkül oly állást kreálni és erőszakolni, ami az erdélyi orthodoxiának újabb 72.000 lei megter-

helést jelent. Nemcsak alapszabályellenes ez, de demoralizáló hatást vált ki, amidőn a hitközségek keserves hozzájárulásait ily felesleges célokra akarják felhasználni. Az 50 banis gabelladij kivétele és bevételezése sincs gyakorlatilag megszervezve. Ezért ez az egész budget nincs meg-alapozva, tehát ha nincs pénz, s azt, a mi lesz, haszontalan célokra szándékoznak elfecsérelni, nincs és nem is lehet jó munka. Ez a prognózis szomorú fényt vet az Iroda jövőjére.

Végül az Iroda székhelyéről: Cluj lett kijelölve. Az összes delegátusok érezték, hogy ennek így is kell lennie. Erdély fővárosában mindig könnyebben nyernék elintézését az ügyek, mint valamely eldugott kis helyiségben. A Parlamenti Club, az Országos Zsidó Párt, a cluji nagy orthodox hitközség örömmel fogják támogatni az Irodát. Bár tartozunk annyiban az igazságnak, hogy sem a Parlamenti Club, sem a Zsidó Párt erdélyi vezetősége még vendégkép sem lett meghívva a választmányi ülésre, sem a cluji hitközség elnöke és rabbija sem. Ez az elemi udvariassági szabály rossz vért szült. Ez a tyukszemre hágás politikája, ami nem okos, nem hasznos és főleg nem zsidós.

Az Iroda választmányi gyűlésének lefolyása

Wezel Albert főrabbi a központi iroda elnöke meglehangú beszédével nyitotta meg a választmányi ülést, rámutatott az orthodoxia súlyos problémáira, majd felhívással fordult a választmány tagjaihoz, hogy a béke jegyében igyekezzenek megoldani az orthodoxia választmányára váró súlyos feladatokat.

Az ülés napirendjén elsősorban a központi iroda székhelyének kérdése szerepel. — Ismerleti a tordai és a bánfihunyadi hitközségek ajánlatát, melyek szerint hajlandók a központi iroda részére szükséges helyiségeket rendelkezésre bocsájtani, az esetben, ha a választmány úgy döntene, hogy a fentemlítt 2 helység egyikében legyen a központi iroda székhelye. Ugyancsak kijelenti, hogy Freund Chajim az iroda alelnöke szintén hajlandó a szükséges helyiségeket rendelkezésre bocsájtani, ha az iroda székhelye Szatmáron lenne.

A kérdéshez elsőnek Jozsovits Lipót, a szigeti hitközség elnöke szólt hozzá. Kijelentette, hogy a központi helyének a kérdését függővé kell tenni attól, hogy Wezel Albert főrabbi az iroda elnöke megtartja-e a rabbi állását, vagy hajlandó a központi székhelyére költözködni. Felkéri a tordai főrabbit, hogy nyilatkozzon e kérdésben.

Tischler Mór (Cluj) hozzászólásában kijelenti, hogy a februárban megtartott dési kongresszuson felmerült egy javaslat, hogy a központi székhelye Kolozsváron legyen, tekintettel annak földrajzi és politikai előnyeire. Kategorikusan kijelenti, hogy a központi csakis Kolozsváron lehet.

Danzinger Lajos (Érmihályfalva) beszél arról, hogy elvben ki lett mondva, hogy a központi iroda költségvetését a legnagyobb redukció jegyében fogják összeállítani, ép ezért kéri, hogy az iroda székhelye Szatmáron legyen mert ez esetben Freund Chajim az iroda alelnöke a szükséges helyiségeket hajlandó díjtalanul az iroda rendelkezésére bocsájtani.

Gábel Sándor, a marosvásárhelyi hitközség elnöke beszél arról a súlyos hibáról melyet elkövettek akkor midőn az iroda székhelyét Besztercére helyezték, mely az iroda pontos ügymenetét nagyban hátráltatta. Kéri a választmányt, hogy azon súlyos hibát tegye most jóvá azzal, hogy az iroda székhelyét Erdély fővárosába, Kolozsváron helyezték el, mely egyidejűleg az erdélyi zsidóság centruma is.

Freund Izrael szászrégeni főrabbi kéri a választmány tagjait, hogy igyekezzenek minden személyi és politikai szempontot kikapcsolni és javasolja, hogy a választmány küldjön ki egy 7 tagú bizottságot, mely később javaslatot tesz a központi székhelyének kérdésében. Szófer Manó marosvásárhelyi és Katz ruszkovai főrabbi kéri Freund szászrégeni főrabbi javaslatának elfogadását és a bizottság kiküldését. Czitrom Benjamin (Medgyes) hasonlóértelemben szólalt fel. Ullman Ábrahám követeli, hogy a központi székhelye Szatmáron legyen, mert az erdélyi zsidóság vallási centruma ott van, ellenben Kolozsvár ebből a szempontból nem felel meg. Tischler Mór (Kolozsvár) erélyes hangú felszólalásával tiltakozik

Ullman kirohanásai ellen és azt Kolozsvár zsidósága nevében visszautasítja. *Szmuk Mihály* (Sziget) felszólalásában kijelenti, hogy a központ kizárólag Szatmár vagy Nagyváradon lehet és követeli a szavazás elrendelését. Több hozzászólás után a választmány Freund szászrégeni főrabbi javaslatát fogadta el és a következő 7 tagu bizottságot küldte ki: *Fuchs* Benjámín váradí, *Teitelbaum* Joel károlyi és *Paneth* Jakab dési főrabbiakat, továbbá *Tischler* Mór kolozsvári, *Joszovits* Lipót szigeti, *Gábel* Sándor vásárhelyi és *Danzinger* Lajos érmihályfalvi választmányi tagokat.

Az elnöklő Wézel Albert főrabbi a hetes bizottság tanácskozásának idejére 1 óras szünetet rendelt el, mely idő alatt a választmány tagjai között megindultak a polémiák és az előcsatározások a központ székhelyének kérdésében. A hangulat fölöttébb izgatottnak látszott és minden percben várni lehetett a két szembenálló frakció összecsapását.

A választmány újra összeülése után, *Fuchs* Benjámín váradí főrabbi tette meg a hetes bizottság jelentését. Mint ismeretes *Fuchs* Benjámín váradí főrabbi évek óta az orthodoxia konferenciákon felmerült differenciákat és sokszor súlyos harcokat az ő bölcs előrelátásával szereli le és ép ezért nagy figyelemmel hallgatták szavait. A választmány tagjai biztosak voltak abban, hogy ez alkalommal is sikerülnie fog a békét létrehozni, ami meg is történt. Kijelentette, hogy a bizottság a központ székhelyéül Kolozsvárt javasolja és kéri annak elfogadását. Tekintettel azonban arra, hogy az iroda egyik elnöke sem lakik Kolozsváron, javasolja a kiküldött hetes bizottság az Iroda elnökségének kibővítését, az erdélyi konzervatív zsidóság két kiváló vezetőjével, *Lóvi* Mór kolozsvári rabbival és *Zeif* Szinaj nagyilondai kereskedővel, akik tanácsosi minőségben vál sztanának meg. A bizottság javasolja, hogy *Zeif* Szinaj-nak a választmány egy minimális fizetést állapítson meg és szállítsa őt fel arra, hogy haladéktalanul költözködjék be az Iroda székhelyére. Ellenben *Lóvi* Mór rabbi kijelentette, hogy semmiféle díjazásra nem reflektál és teendőit önzellenül fogja az orthodoxia érdekében végezni.

Teitelbaum Joel károlyi főrabbi néhány felvilágosítással szolgál, és kijelenti, hogy a kooptált elnökségi tagok hatáskörét minden esetben az elnökség jelöli meg. Ugyancsak ismerteti a bizottság azon határozatát, hogy a választmány üléseit erdély akármelyik városában lehet összehívni és nem föltétlenül a központ székhelyén. *Ullman* Ábrahám élesen bírálja a javaslatot, (mely szerint alapszabályellenes és kijelenti hogy azt nem fogadja el). *Ordentlich* Ferencz (Dés) ezzel szemben örömmel üdvözlö a békés megegyezést, hangsúlyozva a paritás elvének ilymódon való megosztódását, mely az alapszabályok intencióinak teljesen megfelel, hiszen a konferenciái választás értelmében úgy az elnököknek, mint az alelnököknek fizetés járna. Mivel pedig az alelnök a neki járó honorációról lemondott, így csupán a helyettese kapja az őt megillető fizetést. Kéri a javaslat elfogadását, amit az elnök elfogadtnak jelent ki.

Fuchs Benjámín váradí főrabbi beszél az állam által nyújtott iskola szuubvenciokról és kéri, hogy hasson oda az Iroda elnöksége, hogy a jövőbe a Talmud-Thóra iskolák is részesüljenek a szubvencióból, mert mint ismeretes, a Talmud-Thóra iskolák a törvény által lettek elismerve. Tekintettel, hogy az állam eminens érdeke, hogy a hitközségek fennmaradása biztosítsák, mivel azok megsemmisülése az államra súlyos veszedelmeket rejt, hasson oda az Iroda, hogy egyidejűleg a hitközségek adósságai is konverzió útján rendeztessenek.

Gábel Sándor hosszú pénzügyi javaslatot olvas fel mely hivatva lenne szanálni a csőd előtt álló erdélyi zsidó hitközségeket. *Háger* Mendel visóí főrabbi kéri, hogy vegyék le ezen kérdést a választmány napirendjéről, majd javasolja egy 3 tagu bizottság kiküldését, mely a kérdés tanulmányo-

zása után lépéseket tenne a javaslatban említett nagyobb külföldi kölcsönnek felvétele érdekében. A hármás bizottság tagjai: *Dr. Sebestyén* József (Cluj), *Ordentlich* Ferencz (Dés) *Citrom* Benjámín (Medias).

Wézel Albert főrabbi ismerteti a kultusz-törvény új végrehajtási utasítás tervezetét, melynek egyes lételeit bírálja. Rámutat azon veszedelmekre, melyeket ezen tervezet magában rejt, főleg a tervezet azon részére, mely ugyszólván az orthodoxiát az autonómiájától fossza meg. A tervezet szerint a kultusz-miniszteriumnak jogában áll egyes hitközségek vezetését felosztani és helyükben kormánybizlost vagy interimáris bizottságot kinevezni, ugyancsak módot nyújt arra is, hogy hitközségi vitás esetekben hozott Din-Thóra-i döntéseket a kultusz-miniszternél felebbzhessék meg.

Spitz Mayer besztercei főrabbi javasolja, hogy az orthodoxia autonómiájának megsemmisítése ellen a legélesebb harcot indítsák meg és az orthodoxia sérelmét vigyék Ófelsége a királyhoz.

Halberstam kolozsvári szefard főrabbi követeli, hogy az iroda léptessen életbe szigorú szankciókat azon melszők vagy hitközségek ellen, akik lehetővé teszik egyik városból másik városba való gabella-nélküli hus becsempészését, amiáltal az érdekelt hitközségeket tetemesen megkárosítják.

Paneth Jakab dési főrabbi hasonló értelemben szólal fel és előfordult esetekről beszél.

Az Iroda költségvetésének összeállítására a következő 5 tagu bizottság lett kiküldve: *Freund* Izráel szászrégeni főrabbi, *Frankl* Mihály (Szatmár), *Joszovits* Lipót (Sziget), *Czitron* Benjámín (Medgyes) és *Ordentlich* Ferenc (Dés). A bizottság jelentését *Frankl* Mihály (Szatmár) teszi meg, részletesen ismertelve a költségvetés egyes tételeit, mely összesen cca 568.000 Leit tesz ki. A költségvetés egyes tételeihez *Ullman* Ábrahám és *Seidentrau* József (Nagyvárad), *Hellman* Jenő (Kolozsvár), *Ordentlich* Ferenc (Dés), *Danzinger* Lajos (Érmihályfalva) és *Spiegel* Mózes (Nagykároly) szólnak hozzá és kisebb-nagyobb módosításokat javasolnak. *Schönbrunn* Adolf (Temesvár) kéri az iroda titkárságának a fizetését a súlyos gazdasági viszonyokra való tekintettel 25%-al redukálják. A választmány 20%-os redukción szavazott meg.

Rosner Juda székelyhídi főrabbi a konferencia régebbi határozatára hivatkozva, kéri, hogy a költségvetés fedezésére megszavazott gabella bélyegek egyharmadát bocsássák a Tomche Jesiva rendelkezésére.

Szófer marosvásárhelyi és *Freund* szászrégeni főrabbi kijelentik, hogy az esetben ha, az előirányzott összegek be fognak folyni, akkor természetesen a Tomche Jesivának járó összeget haladéktalanul ki fogják utalni. Több hozzászólás után a végrehajtóbizottság költségvetése kiegyensúlyozásának biztosítására úgy határozott, hogy érelyes rendszabályokat léptett életbe azon hitközségekkel szemben, kik az Iroda bevételét szolgáló gabella bélyegjegyek beváltását és az Irodához való küldését mellőzik.

Elnöklő *Wézel* Albert ismerteti a gyulafehérvári státus-quo anyahitközség helyzetét, mely kérte az orthodoxia szervezetében való felvételét. Kijelenti, hogy a kultuszminiszter az említett hitközségnek megadta az autonóm jogát, hogy mint orth. hitközség működhesen,

kéri a választmány tagjai, hogy nyilvánítsák véleményüket e fontos kérdésben.

Paneth gyulafehérvári kisebb hitközség rabbija hosszasán ismerteti a kérdést. Kijelenti, hogy ellene van, hogy a státus-quo hitközséget felvegyék az ortodoxia szervezetében. Kéri hogy a rabbitanács vonuljon vissza és hozzon igazságos határozatot ez életben vágóan fontos kérdésben.

Dr. Krausz Mór a gyulafehérvári anyahitközség főrabbija kifejti az anyahitközség álláspontját. Kijelenti hogy a megb. besztercei főrabbi beleegyezésével foglalta el a gyulafehérvári rabbiszéket. Kijelenti, hogy hitközsége a Sulchan-Aruch alapjára változtatta át alapszabályait és azt ténylegesen keresztül is vitte. A választmány tagjainak lelkiismeretére apellálva, kéri vegyék fel hitközségét az ortodoxia szervezetében.

Rubin User radnai főrabbi kijelenti, hogy mindkét gyulafehérvári hitközség óhaja az, hogy az anyahitközséget az ortodoxia szervezetében fel vegyék és nem lát semmi okot arra, hogy ezen kérést ne teljesítsék. *Künslicher* Herman szebeni főrabbi kijelenti, hogy ő mint az oltani helyzet kitünő ismerője szintén jogosnak tartja az anyahitközség kérését. *Fuchs* Benjámín váradí főrabbi érelyes hangu felszólalásában követeli, hogy az említett hitközséget iktassák be az ortodoxia szervezetében és vegyék már le ezen kérdést a napirendről.

A rabbitanács rövid tárgyalás után meghozta döntését, mely szerint a gyulafehérvári anyahitközség kérést jogosnak találta. Meggyőződött ugyanis arról is, hogy a hitközség az ortodoxia követelményeinek eleget tenni igyekszik, ép ezért az egyesített hitközséget felvette az ortodoxia szervezetében. Kötelezte azonban a rabbitanács *Freund* Izrael szászrégeni főrabbit, hogy haladéktalanul keresse fel a gyulafehérvári hitközséget és az esetleg fenálló ellentéteket igyekezzen mindkét fél megalégedésére rendezni.

Wézel Albert tordai főrabbi az Iroda elnöke megleghangu beszédben köszönte meg a választmány tagjainak, hogy az orthodoxia problémáit békés uton igyekeztek rendezni. Ugyancsak a választmány köszönetét tolmácsolta a Chevre Kadisa vezetőségének, mely a rendelkezésére bocsájtotta helyiségét a választmány ülésének megtartására. A választmány ülése reggel 1/2 6-kor ért véget.

Inkvizíció Bessarábiában

Landau Michael kamarai képviselő lapja az „Unser Zeit” mely Kisenevben jelenik meg, a következőket írja azokról a rémségekről, amelyek naponta ismétlődnek Bessarábiában.

Középkori kegyetlenséggel, valósággal inkvizícióra emlékeztető metódussal és kínzások felfokozott módszereivel vallatnak a hatóságok számos besszarábiai városkában és községben. Zsidó ifjakat, még csaknem gyermekkorban levőket fog el a rendőrség azzal a gyanúsítással, hogy kommunista elvet vallanak. Az elfogottakkal szemben pedig olyan eszközöket vesznek igénybe vallatásuknál, amely minden emberi képzeletet felülmul. Tizenöt éveseket úgy ütnek, hogy tudósérüléseket kapnak. Nemcsoda tehát, hogy ezek az inkvizitórius módon vallatott ifjak a végén „vallanak”. Így például *Telenești* városkában a pánik oly nagy, hogy más városokban küldik gyermekeiket, mert ott nem tudják mi következik. A helyi börtönök teli vannak és istállókat rendeznek be ideiglenesen fogdákká. Elfognak gyermekeket és szülőket. Kínózzák, ütök, verik őket kegyetlenül. Egy anyát, aki elment érdeklődni a fogdába gyermeke sorsa iránt, ott tartották és véresre verték. Nincs sehol sem törvény, a rendőrpáncsnok a diktátor. Senki sem mer a kormányhoz menni panaszával, mert akkor a bosszu rémes lesz. *Landau* ujságja érelyesen követeli, hogy azonnali érelyes vizsgálatot indítsanak és tiltsák le ezeket a fülkapásokat, amelyek a spanyol inkvizícióra emlékeztetnek.

A vese, hólyag, epe gyomorbántalmak egyedüli biztos gyógyszerere a

paptamási
„Lithynia”
gyógyvíz

Kapható mindenütt.

Központi lerakat: ORADEA,
Str. N. Filipescu 23. Telefon: 176

Egy per, amely tizenhárom éve folyik és mikor lesz vége?

Az impériumváltás után kezdődött a „nagy per”. Az az ellentét, amely az erdélyi zsidóság és magyarság *pártjai* között fennáll, immár olyan stádiumba jutott, amelynek el kell dőlnie. Mert jegyezzük meg jól és fejezzük ki magunkat a lehető legzabatosabban.

Premissa: a magyarság és a zsidóság között ellentét nincs. Már mint az Erdélyben lakó magyarság és zsidóság között. De ok sem volt rá, hogy legyen. A Romániához való tartozás a magyarságra talán tragikusabb volt, mint a zsidóságra. De ez érthető is. Mert a magyarság uralkodó nép volt, övé volt a közigazgatás és övé volt minden nagyszerű előnye annak, hogy egy olyan gazdag és szép földrészt, mint Erdély birtokolt. Hova lettek a régi főispánok, főszolgabírók, jegyzők, szóval az egész közigazgatás és az egész gazdasági életből a magyar intelligencia, a magyar uralkodó osztály? Elment, repatriált, vagy visszavonult a magánéletbe. Ha volt miből, akkor azóta abból él (a mágnások és gazdag polgárság), ha szegény, akkor a nyomorgók számát szaporította. A zsidóság, az erdélyi zsidóság vagy a falusi kis zsidó volt a vegyes román-magyar néptengerben. Már 40 évvel ezelőtt is épen úgy kiszolgált a üzletében, vagy kocsmájában úgy a magyar mint a román népet. Neki existenciájában, nem az impériumváltás jelentette a romlást, hanem a gazdasági helyzet borzalmas leromlása. A városi zsidóság helyzete már kétségtelenül nehezebb volt. Hiszen az impériumváltás előtt már olyan társadalmi pozíciót töltött be legtöbb helyen, mely épen úgy visszavonulásra kényszerítette, mint a magyarság vezető köreit. Ezeknél nagy változást idézett elő a román uralom, de nem is tudták, hogyan hozzák összhangba évlizedeken át felépített ideológiájukat, a változott helyzettel. A népek szelvése rétegeit nem érdekelte a felszinen levők nagy lelki harca, amely végeredményben existenciális probléma is volt egyidejűleg. De az intellektuális réteg már az első pillanatban megérezte, hogy színt kell vallani. És vallott is. Az egyik azt mondta, hogy a határok új megvonásával nem követhet el meggyőződésbeli harakirit. Ezek maradtak magyarnak. Volt egy tekintélyes réteg, amely levonta a konzekvenciákat és nem akart felemás életet élni meggyőződése ellenére s ezek lettek azok, akik őszintén és nyíltan zsidóknak vallották magukat. Kezdetben ezek valamennyien cionisták voltak és az Erdélyi

Zsidó Nemzeti Szövetségbe tömörültek. Két-három év előtt a már itt felnőt zsidó generációval együtt felezmélt arra, hogy pregnansabb politikai hitvallást is meg kell indítani és így alakult ki a Zsidó Párt eszméje, amely lényegében csak annyi és ezt ezredszere írjuk le e lap hasábjain: *zsidó vallad magad kertelés nélkül zsidónak és éld ez állam keretein belül a te politikai életedet, mint népi kisebbség.*

A fentiek voltak kiinduló pontjai és alapja annak az ellentétnek, vagy hogy első terminus technikusunknál maradjunk: ez lett tárgyja annak a pernek mely évek óta folyik a magyarság vezetői és zsidóság vezetői között. Mert csak a vezetők között folyik a harc és most azt kérdezzük: *Miért e harc? Talán lehetséges volna ezt a harcot békés együttműködéssé változtatni? Hiszen nincsen lényeges ellentét a két kisebbség között!* Mindenesetre egyet meg kell tegyen a Magyar Párt vezetősége. Ez ugyyszólván sine-qua nonja a továbbiaknak. Ismerje el annak *jogosságát* (ha már nem akarja elismerni *szükségességét!*) hogy azokat a zsidókat, akik jobbnak látják, hogy zsidó nemzeti kisebbség tagjainak tekintsék magukat, ne vindikálják maguknak. Ha a zsidó a Zsidó Párt tagjának érzi magát, akkor ezt a természetes jogát ne vitassa el tőle senki. Sem a Magyar Párt vezetősége (amely legelőbbször nem is teszi ezt), de főképpen ne tegye ezt a zsidó lábor, amely a Magyar Párt kebelében látja érdekeinek leghatósabb védelmét.

Különös figyelemmel olvastuk Jakabffy Elemér dr és Sulyok István dr szerkesztésében megjelenő „Magyar Kisebbség” című lapban megjelent okfejtését Hegedűs Nándor képviselőnek, aki azt igyekszik megvilágitani, hogy jogos-e a Magyar Párt ellen felhozott antiszemizmusz vádja, vagy nem? Már a kérdés feltevéséhez is volna szavunk. De nem tesszük, mert lényegesebb kérdésről van itt szó, minthogy szavakon vagy bizonyos elvontabb kérdésekkel foglalkozunk.

Ebben a cikkben lapunkat is aposztrofálja a képviselő ur, s azt írja többek között:

Van például Nagyváradon egy cionista és zsidópárti hetilap, amely valóságos sportot űz abból az agresszivitásból, amellyel a Magyar Pártot támadja. Ezt az elfogultságot, vakságot és mániátikus indulatot semmiesem igazolja. A zsidópárt korifeusai mindig biztosítanak engem, hogy ez tisztára egyéni akció, hajlandó vagyok ezt el is hinni nekik, de ez nem változtat azon a tényen, hogy nem egy magyarpárti, hanem egy zsidópárti sajtóorgánium szolgáltat documentumot olyan türelmetlenségről, amelynek kisebbségek között helye nincs.

Fentieket szóról szóra idézzük Hegedűs Nándor képviselő ur cikkéből és erre nem mellverdeső hangon kiáltjuk világgá, hogy igenis, mi olyan fenegyerekek vagyunk, akiknek a cikkirő bennünket beállít. Oh korántsem akarjuk a kérdést élire állítani. Hiszen cikkünk elején is azt kérdezzük, hogy nem e lehetne békésen megoldani ezt a nagy pert, amely valóban ártalmára van *mindkét* kisebbségnek. De hogyan ülhetünk le mi egyenjogu félként ahhoz a tárgyaló asztalhoz, amelynél a másik fél már azzal kezdi, hogy neked Zsidó Párt Erdélyben nincs létjogosultságod, mert hiszen minden rendes erdélyi zsidóember — magyar ember. Vagy jobban mondva: „magyar zsidó”. Erre a mi stereotyp válaszuk már tizenhárom éve az, hogy mi zsidók vagyunk, de miért magyarpárti zsidók? Ahogy nem valljuk magunkat román zsidóknak, ahogy azt számos regáli zsidó teszi (nem is volna becsület, nem is volna logikus), hanem egyszerűen zsidóknak. Ama zsidóság szerves tagjának, amelyből tizenhat millió él szerfe a világon és ami ennél még lényegesebb a mi szempontunkból, értsék meg a magyar zsidóságot vallók: itt ebben az országban négy különböző ország zsidósága került össze. Hát mondjuk azt, hogy a bukovinai zsidó az osztrák, a besszarábiai az orosz, a regáli az román, a dobrudzsai a magyar bulgár? Hát ne feledjük el azt sem, hogy elvégre a *szervezett*, vagy helyesebben, a kisebbségi alapon szervezett zsidóság száma

Vásároljon

kalapot ROTH M. utódánál

Borsalino és Habig kalapokban nagy választék
Oradea, Piața R. Maria (Bémer-tér) 3.

Emlékezés Kun Gyulára

Noach lámokam-onoach lábríóth, — Istennek és embernek tetsző — ez volt Kun Gyula. Életével és cselekedeteivel rászolgált arra, hogy az orthodox zsidóság mintaképpül állítsa oda jövő generációknak. Foglalkozása szerint okleveles vegyész-mérnök volt és a kémia tanára az oradeai lársulati felső kereskedelmi iskolában. Egész élete a természettudományokkal való foglalkozásban telt el és emellett tántoríthatatlan hűséggel ragaszkodott a zsidó vallás minden parancsolatához. Parancs az parancs! Ha gondolkozott is felette, előbb végrehajtotta a parancsot. Nem alkotott magának külön Sulchan Arucht, mint oly sokan; ahhoz tartotta magát, amit évszázadokkal ezelőtt Josef Káro kodifikált. Ime 3 kiragadott példa életéből:

Aki ismerte, igazolhatja, hogy évlizedek óta nem telt el nap, hogy betegség vagy hasonló ok nélkül Kun Gyula elmaradt volna az esti mincha és maariv imáról, ahol az eléje nyújtott perselyekbe belizette a maga korbán-jomiját. Peszachkor aprólékos precizitással ügyelt arra, hogy mi volt tiltott és mi megengedett. E téren már mesterségénél fogva is elsőrangú szakem-

bere volt Nagyváradnak. Nem volt az orth. vallásnak a peszachchal kapcsolatban olyan kérdezeni valója, amelyre ő nem tudott volna szakértői véleményt mondani, akár egy orvosi receptről, akár valamilyen étel, ital, vegyi vagy pipereszer elkészítéséről volt szó. 35 év óta volt a helybeli *Bész dinnek* hasonló kérdésekben szakértője és szakvéleményében feltétlenül megbízott már a megboldogult főrabbi, *Fuchs Mór* is z. c. l. Egy-egy probléma megoldásához mindig a legnagyobb ambícióval fogott hozzá és tudomásom szerint ilyenmü fáradozásáért soha honoráriumot el nem fogadott. *Lisma* végezte munkáját, mint az igazi régi zsidó nagyságok.

Alig mult el a Jom-kippur, Kun Gyula már hozta lefelé a padlásról a sátorépitéshez szükséges alkatrészeket és törékeny fizikuma ellenére minden évben maga állította össze sátrát.

Mi volt ennek a mély vallásosságnak az alapja? *A hittel párosult tudás.* Fiatalabb korában sokat foglalkozott a bibliával és a talmudi tudományokkal és azóta is kisebb-nagyobb megszakításokkal állandóan. Könyvtárában a kémiai tudományok legmodernebb enciklopaediája mellett ott találjuk az egész *sászt*, *Rambam* minden mü-

vét és a bibliát számtalan kommentárral. Ismerte nemcsak a biblikus és talmudi, hanem a modern héber nyelvet is. A zsidó renaissance célkitűzései ép oly közel állottak szívéhez, akárcsak a Sulchan Aruch. Szívesen áldozott értük pénzt és életet, érte ez utóbbi alatt, időt, ami több a pénz-nél, mert pótolhatatlan. Amidőn mintegy évlizeddel előbb fellendült városunkban a héber nyelv kultiválása, a pionírek között ott volt Kun Gyula is. Tehát a zsidó tudással párosult hit volt az ő mély vallásosságának a fundamentuma. *De mi volt az oka?* Miszticizmus? Nem. A chászidizmussal nem voltak kapcsolatai. Ép oly kevésbé hit a csodatételekben, mint az Örökkévaló előtti protekció lehetőségében. Tehát nem miszticizmus, hanem a tudatos *tradiciótisztelet* vezette őt. Tradiciótisztelet egyrészt történelmi, másrészt természettudományi meggyőződésből. Meg volt győződve, hogy a zsidó vallásban évezredes történelmi emlékek és kapcsolatok tükröződnek, amelyeknek ereje a zsidó nép megtartásában és tökéletesebbé tételében ma sem gyöngült. Igaz hittel vallotta: „*ki zof chajenu v'arach jamenu*” és ahol elszakadtak a zsidó tantól és életrendtől, ott a zsidóság is kiveszett. Másrészt egész életén át ter-

Közkívánatra hogy mindenkinek alkalmat adjunk kevés pénzért jó áru vásárolni, olcsó szövétvásárunkat kiegészítve

FRESKÓSZÖVET-VÁSÁRRAL

végző terminusként május hó 15-ig meghosszabbítjuk. Használja fel az alkalmat!

DEUTSCH POSTTÓÁRUHÁZ

Kérjük a címre ügyelni! Str. Avram Iancu (volt Kossuth-ucca) 1. Sas-pálotá. Tekintse meg raktárunkat!

egymillió főnyi ebben az országban. Tehát egy igen tekintélyes kisebbség lehet. És ne méltóztasson a magyar-párti vezetőknek arra gondolni, hogy itt- vagy amott szűk kis erdélyi hazánkban a lokális politikának a magyar-zsidóskodás felel meg legjobban, mert hiszen ami keveset ezzel az érveléssel nyerne, annál többet veszítenek azzal, hogy megakarják akadályozni egy hatalmas kisebbségnek kiépülését, amely elasztikusságánál fogva nagyot tudna lendíteni az összes kisebbségek jogkivívásánál. Ne feledjék el például azt, hogy a regáli zsidóság, ha összetart a hozzácsatolt területek zsidóságával, a maga helyzeti energiájánál fogva milliószer többet tud tenni az összkisebbségek érdekében, mint egy izolált Párt, és csak erdélyi viszonylatban erőteljesen reprezentáló Magyar Párt.

Gyárfás Elemér, a Magyar Párt egyik vezérfia, a fent idézett lapnak ugyanabban a számában, amelyben a Hegedüs képviselő cikke megjelent, szintén cikket írt a zsidóság és Magyar Párt viszonyáról. Ebben a cikkben először is lapjának, a nemrég megindult „Erdélyi Lapok”-nak kél védelmére. Erre a részre nem térünk ki, mert az Erdélyi Lapok stílusával és harci módszerével egyáltalán nem értünk egyet. Ezen lapnak főmunkatársa Gyárfás Elemér ur valóban nagy türelmetlenséggel tárgyalja ezt a kérdést. Mi ezáltal csak azt akarjuk inkább megvilágítani, hogy a Gyárfás féle cikkben olyan kitételek vannak, amelyek homlokegyenest ellenkeznek a Hegedüs állításaival. Így azt írja, hogy Erdélyben 181.000 zsidó él, ebből a zsidó szavazók számát 30.000-re becsüli. Ebből — szerinte — 24.189 esett a zsidó pártba a legutóbbi választáskor s így legjobb esetben 5.811 szavazatot kapott a Magyar Párt. De ebből is elvesz 2-3000 kommunista szavazatot, ezret meg a szocialistáknak ad, hozzáveszi ezekhez a különböző román pártokra leszávozott és a szavazástól tartózkodó zsidókat is, úgy hogy alig marad

ezer-kétezer, amelyet a Magyar Párt kapott volna az összes erdélyi zsidó szavazatokból.

Fenti megállapítás egy kissé, hogy úgy mondjuk „egyoldalú”. Mert mégsem hisszük el, hogy ilyen kevés zsidó szavazattal esett volna a Magyar Párt. Hiszük, hogy több volt azok száma, akik a magyarságra adták le voksukat. Azt sem reklamáljuk ezáltal, hogy valahogy azzal indokolja Gyárfás ur, hogy a kommunistákra is estek szavazatok, mivel „utóbbin számos zsidó jelölt is szerepelt”. Hát a zsidó kommunista, az nem azért szavaz a kommunista listán mert azon zsidók vannak. E tekintetben éppen úgy téved a cikkíró, amint téved abban, hogy olyan kevés zsidó szavazott volna a Magyar Pártba.

De ép úgy távol minden személyi éltől, aminthogy távol állunk minden személyi kultuszfól is, mégis azt mondjuk, hogy van lehetőség és mód arra, hogy együtt dolgozzék a zsidóság és magyarság Románia határain belül. Helyesebben azok működhetnek össze és egészíthetik ki egymás célkitűzéseit, akik pártokra tagozódva vélik elérni mindazon jogokat, amelyek bár leszógezettek a békeokmányokban és kisebbségi statutumokban — mégis lábbal tiportatnak e mindenkor kormányok által.

Nem merészség tőlünk és nem elbizakodottság, ha tanácsot merünk adni arra nézve, hogy miként lehetne a tizenhárom esztendősi pörtlélekvidéki? A dolog nyitja a magyarpárti vezetők kezében van. Ha a Magyar Párt kimondja, hogy megérti és méltányolja az erdélyi zsidóság ama törekvését, hogy külön Zsidó Pártba tömörül, akkor ezzel az egy ténnyel, elismeri azt is és módot is nyújt arra, hogy a két párt minden kérdésben együtt működhesse.

Eklátáns példa fentiekre a következő: ha Nagyváradon, ahol most ádáz harc dúl a város házában a kisebbségi képviselők körül, a két párt, a zsidó és a magyar egyöntetűen lép fel a kellő képviselői érdekében,

akkor bizonyos, hogy az összefogó kisebbségi lakosság jogos aspirációja a legfelsőbb politikai körökben is más elbírálásban részesülne. Próbáljuk meg talán így és ilyenképpen az együttműködést. Ne dezavualjuk egymást és ne tiltakozzék a magyar párt, ha a zsidók azt hirdetik, hogy aki zsidó, — az zsidópárti is lehet, s még magyar szempontból sem kárhóztatandó.

Ha ez a felfogás fog győzni, akkor meglátják, milyen más atmoszféra alakul ki úgy Nagyváradon, mint minden egyes zsidók és magyarok lakta helyiségben. Milyen szépen és mennyire eredményesen ludják majd mindenkor megvédeni a többségi nép tulajdonsaival szemben a par excellence kisebbségi érdekeket. A kisebbségi érdekeket, amelyek együttesen jelentik a magyar és zsidó érdekeket. Ma nem lehet arról szó, hogy a magyarságnak más érdekeik lehetnének állampolitikai szempontból, mint a zsidóságnak. Ahogy a magyar nem kerülhet be a közgazdaságban, úgy lehetetlen a zsidónak. (Vagy talán még lehetlenebb). Ahogy a magyar iskolát bántják, úgy bántják a zsidót is. *Likvidáljuk le a tizenhárom éves pörtléket. Ne harcoljunk egymás ellen, hanem egymás mellett. És hogy ez így legyen: ahhoz először a Magyar Párt akarása kell. A Zsidó Párt minden percben kész az együttműködésre.*

Dolgozzunk együtt. Mint két egyenrangú kisebbségi érdekképviselet. Meglátják mennyi áldás fakad belőle. A magyarságra is, meg a zsidóságra is. Nézzenek jól önmagukba és meglátják, hogy nem mi vagyunk a türelmetlenek, hanem mi vagyunk a békéssek. És ha a béke eléréséhez fegyver kellett, élünk a fegyverfogás jogával is. De jobban szeretnénk letenni a harci bárdot, mely egy másik kisebbség ellen villámlik. És kössünk tartós békét, hogy együtt és egyesült erővel harcoljunk ki azt, ami bennünket ez ország határain belül jogosan megillet.

mészettudományokkal foglalkozva, arra a meggyőződésre jutott, hogy a természettudományok nem oldják meg a lélek valamennyi problémáját. A mikroszkop üvegén át számtalanszor figyelte a világot alkotó végtelen kicsiny atomokat és órák hosszáig mesélt nekem a világtestek végtelen kiterjedéséről, ahonnan a fény ezernyi fényév múltán is alig érkezik le hozzánk. *Mind ennek lehetőségét nem tudta egy a mindenséget átfogó teremtő intellektus nélkül elképzelni.* Ez az ő mély vallásosságának a magyarázata.

Kun Gyula állandó munkatársa volt a *Vácon* szerkesztett *Tel-Talpiot* c. folyóiratnak. Számos figyelemreméltó tanulmánya jelent meg benne: a sátneszről, a husvétiszesz, a joghurt készítéséről, a cukorgyártásról a husvéti cukorral kapcsolatban, a különböző erjesztő gombákról. Ha szó volt ilyen irányú témákról, sokszor hangoztatta, hogy milyen más eredménnyel zárulnak volna a rabbik saalot-utsvot vitái, ha ők is rendelkeztek volna természettudományi ismeretekkel, mint ahogy egy *Rambam* rendelkezett velük a maga korában. Meg volt győződve, hogy az évszázadok folyamán mind erősebben megnyíló pap rigorozitás, a törvények szigorú körülkerítése és

megkövesítése — a galuth fokozódó veszedelmén kívül, amely ezt a szigorúságot szükségessé tette, — a rabbik egyoldalú műveltségében is leli magyarázatát.

Sokat foglalkozott Kun Gyula a héber naptár kérdésével is. Készített egy u. n. örök naptárt is, amelynek alapján évszázadokra előre pontosan meg lehet állapítani a járzeitok és ünnepek dátumait. Ez a munkája csak kéziratban maradt meg.

Kevesen tudják, hogy Kun Gyula egyike volt az *eszperántó nyelv* leglelkesebb előharcosainak és volt idő, amidőn ez a mozgalom az ő személyén keresztül tartotta fenn az összeköttetést városunkkal.

Még figyelemreméltóbb — már zsidó vonatkozása miatt is az a munkássága, amelyet a *gyorsírás* fejlesztése és terjesztése érdekében kifejtett. Előtte van dr. *Traeger Ernő*nek, a gyorsírás ügyek magyar kormánybiztosának egy levele, amelyben többek közt ezt írja: „*A megboldogult sokat dolgozott a gyorsírás terén s munkásságával igen nagy érdemeket szerzett. A Szegedi Gyorsíró legközelebb megjelenő számában Szilágyi Sándor fog róla kegyelettelenül megemlékezni és ér-*

demeit hálateljesen méltatni.” Nemcsak magyar és román nyelvű gyorsírás tanácskönyveket szerkesztett, hanem teljesen elkészítette a *héber gyorsírás rendszerét* is és kéziratban pár nappal halála előtt sikerült befejeznie idevonatkozó tankönyvét. E kézirat jelenleg unokaöccsénél, dr. *Roth Emil* egri főrabbinál található, aki a *jeruzsálemi egyetemmel* érintkezésbe lépve, ki fogja nyomtatásban is adni.

Nagyon sokat tudnék még írni Kun Gyuláról, a jó emberről, aki sok-sok jól cselekedett; a kiváló tudósról, aki mindig lépést tartott szaktudománya legújabb fejlődésével; a szerény tanárról, akit ezernyi tanítványa szeretett; a mintaszerű férjéről, aki a hozzáértő és karitatív munkássága révén jólismert hitvesével ideálisan harmonikus életet folytatótt; a szeretetreméltó, melegszívű barátokról, akit soha elfeledni nem fogok, minderről nagyon sokat tudnék még írni, de nem akarom megbántani szerénységét. Ehelyett befejezem azzal, amivel kezdtem: nyugodt lélekkel állíthatom, hogy életével és cselekedeteivel rászolgált arra, hogy az orth. zsidóság mintaképpül állítsa oda a jövő generációknak.

Dr. Kohányi Rezső.

HIREK

„Népünk” cikkeinek utányomását csakis a forrás megjelölésével engedjük meg.

Naptár 5692

Péntek, Niszan 30, május 6. א דראש חדש

Szombat, Ijar 1, május 7. ב דראש חדש

Heti szidra: קדושים

Heti háftóra: השמים כסא

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 7.25

gyertyagyújtás 7.35

Istentisztelet kezdete 7.40

Szombat befejezése 8.35

— **Terjesszék és szerezzék előfizetőket az erdélyi zsidóság egyetlen független és legolcsóbb lapjának, a »Népünk«-nek. A »Népünk«-nek egyetlen zsidó asztalról sem szabad hiányoznia.**

— **Lemondott a varsói zsidó hitközség elnöksége.** Varsó. — Viharos tanácsülés után, amelyen a cionista opposzió éles támadást intézett az elnökség ellen, a varsói zsidó hitközség vezetősége Mazur és Lerner, elnök és alelnök benyújtották lemondásukat. Elenberg cionista előljárásági tag követelte, hogy a hitközségi alkalmazottak fizetését haladéktalanul utalják

Tulhalmozott raktár miatt mélyen leszállított árak

Hackmayer uri szabónál

ki, az ünnepi költségjárulékaikkal együtt, míg Mazur a hitközségi elnök kijelentette, hogy a hitközség pénzügyileg nincs abban a helyzetben, hogy a kifizetéseket eszközölni tudja. Rámutatott azon súlyos megterhelésekre, amelyet a hitközség által fenntartott penziók és árvaházak, valamint jótékony egyesületek a büdzsé szempontjából jelentenek és kifejtette, hogy a pénzcsaki akció korántsem hozta meg azokat az eredményeket, amelyeket hozzáfűztek. Miután pedig az előljáróság leszavazta az elnökségnek a hitközségi alkalmazottak fizetési redukciónál betervezett javaslatát, Mazur és Lerner bejelentették a tanácsnak lemondásukat. Az előljáróság nem fogadta el az elnökség lemondását és felkérte őket az ügyek továbbvitelére.

— **Zsidó polgármester Losoncon.** Losoncról jelentik: Az e napokban megtartott losonci starosztá-választáson második polgármesterré Nagy Jakab mérnök, a losonci cionista helyicsoport éveken át volt elnöke és jelenleg is vezető tagja lett megválasztva. A zsidó starosztá személyében nemcsak kiváló munkaerő, de az öntudatos zsidóságnak egy nagyon markáns képviselője is kerül a város élére.

— **50%-al emelik a gabellát a munkácsi hitközségben.** Munkácsról jelentik: Az orth. hitközség képviselőtestülete 50%-os gabella-emelés javaslatot fogadott el, hogy az így elért többletből egy zsidó leányiskolát létesítsen. A túlzott gabella-emelés a hitközség tagjai között nagy elégedetlenséget váltott ki.

Férfiszövet különlegességek

bámulatos olcsó leszállított árakban

Havas & Grünfeld

posztóáruházában

Str. Avram Iancu (Kossuth utca 8)

Engross Endetail

Cégünk szoliditására kérjük meggyőződni

Rhodos szigetén a zsidóknak nem szabad szombaton dolgozni.

Az olasz fennhatóság alá tartozó Rhodos szigeten érdekes törvényt iktattak be az elmúlt hetekben. Köztudomású dolog ugyanis, hogy itt a lakosság felekezeti arányban oszlik meg, a katolikus, zsidó és mohamedán között. Az új törvény a felekezetek vallási előírásaira tekintettel úgy állapítja meg a munkaszüneti törvényt, hogy az mind három vallásnak követőit a legteljesebb mértékben kielégíti. Így a keresztény kereskedők és iparosok vasárnap kötelesek üzleteiket és üzemeiket zárva tartani, míg a zsidók szombaton és a mohamedánok pénteken tartoznak a munkaszüneti törvénynek eleget tenni. Megengedik ellenben, hogy délelőtt 9 óráig nyitva tarthasson mindenkor mindegyik felekezet. Így természetesen azok is, akik különben megszegnék a szombatot, illetve a vasárnapot, kénytelenek zárva tartani üzleteiket. Az áldásos törvény a zsidó hitközség főrabbiának Reuben Elijah Jiszroel intervenciójának köszönhető.

— **A lettországi zsidóiskolák válsága.** Riga. — A lett képviselőház súlyos levonásokat eszközölt a kisebbségek, de különösen a zsidóság eddigi állami szubvenciójából. Így az elemi iskolák 24.000 korona szubvencióját 10.000 koronára szállította le, míg a kereskedelmi és ipari iskolák szubvencióját 64.000-ról 15.000-re csökkentették. A zsidó iskolák képviselőiben dr Grünmann kijelentette a kormány előtt, hogy a gazdasági krízis nyomása alatt a zsidó hitközségek nincsenek abban a helyzetben, hogy a szakiskolákat a jövőben önállóan fenntartani tudják. Az államra sokkal súlyosabb terhek fognak hárulni, ha nem járul hozzá a zsidó ifjúság produktívizálásához. Eglil zsidó parlamenti képviselő is annak a véleményének adott kifejezést, hogy a kormánynak kötelessége az ipari szakiskolákat nemcsak szubvencionálni, hanem saját költségén fenntartani is. Stern antiszemita képviselő ezzel szemben azonnali ha-

Már 3500 leiert elegáns öltönyt készít

Hackmayer uri szabó

tállyal kérte a kormányt, hogy oszlassa fel a zsidó ipari szakiskolákat és vonjon meg tőlük minden szubvenciót. Az antiszemita képviselő beszédében éles kifejezéseket használt a zsidósággal szemben, annyira, hogy az elnök többször rendreutasította.

— **A bánfyhunyadi város vezetősége a zsidó árvizkárosultakért.** Az országos árviz alkalmával Bánfyhunyadon a víz a zsidó negyedek lejtősségénél fogva teljesen elöntötte, mi által sok zsidó élet is veszélyben forgott. A mentési munkálatok alatt Dr. Páskuy kórház igazgató, főpolgármester és Bethlendi alpolgármester együtt burgózkodtak a lakossággal, hogy a vizelepte területen az árvizsújtottakon segítsenek és azoknak az átmeneti idő alatt szállást adjanak. Éjjel-nappal felváltva intézkedtek és segítettek a víz további elöntésének megállításában. A legnagyobb rész zsidó árvizkárosultakat biztosították, hogy a város továbbra is segíyezni fogja őket és a víz által megrongálódott lakások ismét lakhatóvá teszik.

— **A Temesvár-gyárvárosi orth. Izraelita Hitközség** az elmúlt héten tartotta rendes évi közgyűlését, amelynek keretén belül megejtették az új tisztikar megválasztását. Egyhangulag meg lettek választva: Präses: Friedmann Ferenc, 2 Präses: Menczer Ede, Schönbrunn Adolf, Gabbuim: Krieger Elroim, Schimmer Henrie, Kontrolor: Pinkesz Antal, Kassier: Fried Ignác, Gazda: Pinkesz Dezső, Ausschuss: Schönbrunn Jakob, Rechit Naftali, Singer Herman, Stern Melech, Nadel Herman, Teszler Ignác, Rosenberg Jakob, Roth Arnold, Ábrahám Leo, Grünberger Herman sen., Friedmann Melech, Slesinger Mark.

Dr Kupfer Miksa aradi orvos előadása az oradeai „WIZO” irodalmi délutánján.

Ritka érdekességű magas nivóju előadást tartott vasárnap délután Kupfer Miksa dr aradi orvos a városháza dísztermében, a „WIZO” zsidó nők kulturegyesülete által rendezett irodalmi délutánon. A városháza díszterme ez alkalommal zsúfolásig megtelt a zsidó társadalom elitjeiből. De igen sok nem zsidó egyént is látunk a hallgatóság között, kik mindannyian feszült figyelemmel hallgatták végig dr Kupfer Miksa briliáns előadását, amely még soká emlékeztetőben fog maradni a zsidó irodalmi előadások iránt lelkesedő hallgatóságnak. Különös érdekességet kölcsönzött az előadásnak az előadó által adott kétértelmű címe, a „Zsidó protestantizmus”, amely iránt városszerte olyan nagy érdeklődés nyilvánult meg, hogy már egy órával az előadás megkezdése előtt minden ülőhelyet elfoglaltak. Dr Markovits Ignác né elnök rövid szavakban üdvözölte az illusztris előadót, majd örömmel á lapította meg, hogy a „WIZO” előadásai iránt mindig szélesebb és szélesebb körben terjed az érdeklődés. Dr Kupfer Miksa előadásába párhuzamot von a babiloni és egyiptomi kultúra fény, Isten és állatimádása között. Ezen kultusz ideje alatti rabszolgaság szervilizmus és erkölcsi szokások elleni protestálás. Az Ábrahám és Mózesi protestantizmust végigvezeti a bibliai korszakon, amelyet a zsidó protestantizmusnak nevez. Majd az ember természetes prolesztálását, minden új és újítás ellen, amely nem változott az ókortól napjainkig sem. Színes képekkel illusztrálja az emberiség prolesztálását, minden újítással szemben. Dr Kupfer Miksa magas nivóju előadását színni nem akaró tapsal honorálták. Majd dr Markovits Ignác né elnök köszönő szavaival bezárult az előadás.

— **Szerény igényű zsidóleány,** jó családhoz ajánlkozik rituális háztartás vezetésére. **Goldberger Vilmos** címén, Herschkovits Margit. **Chisineu-Cris,** jud. Arad.

A kassai városi tanácsba két zsidó tanácsost választottak be.

Kassáról jelentik: Április 24-re voltak kilátva Kassán a községi választások. Husz párt vett részt a választási harcban és a kassai zsidóság között sikerült oly egységet teremteni, hogy az orthodox, neolog és cionista zsidóság a Zsidó Párt egységes zászlaja alatt indult a választásba. A Zsidó Párt a zsidóság legérdemesebb tagjait jelölte, miáltal sikerült dr Weiser Ernő és dr Löwy Józsefet a városi tanácsba behozni.

Szöveveim tartóssága garantáltak

Hackmayer uri szabó

— **Leendő anyáknak** kellő figyelmet kell fordítaniok arra, hogy bélműködésük rendben legyen, ez pedig a természetes „**Ferenc József**” keserűviz használata által érhető el. Nőorvosi klinikák vezetői egybehangzóan dicsérik a valódi **Ferenc József** vizet, mert könnyen bevehető és rendkívül enyhe hatása gyorsan és minden kellemetlenség nélkül jelentkezik. A **Ferenc József** keserűviz gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben kapható. 16

Takarításra

festék, lack- és kefeárut valamint a világhírű „Express” poloskairtót és „Express” Magasfényt, mely butorát ujjá varázsolja; legolcsóbban csak

STERN S. ENDRE

kefegyáros és festéknagykereskedőnél szeresheti be

ORADEA

Strada Nicolae Iorga (Zöldfa-ucca) 10

Telefon 578

Telefon 378

Bucuresti Fióküzlet Strada Regala 20 szám

•MOBILA•
ORADEAI MŰASZTALOSOK
•SZÖVETKEZETE•
P. REGINA MARIA
•BÉMER TÉR• 2 •

Butorai VEZETNEK

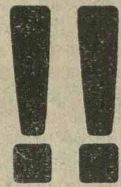
OLCSÓSÁGBAN
SZÉPSÉGBEN és
MINŐSÉGBEN

Megnyílt!

Megnyílt!

NIMBERGER ERNŐ

cipőkülönlegességek áruháza.

A „Carmen“-cipők

kizárólagos egyedárusítása!

CLUJ, Piața Unirii 28. (Hotel Centrala épület)**HETI GLOSSZÁK****A nagy egyesülés**

Megtörtént tehát. Hitler és Cuza testvéri jobbot nyújtottak egymásnak. Megfogadták, hogy roszbán-jóban kitartanak egymás mellett, hogy soha nem hagyják el egymást, hogy ásó-kapa választja el őket csak. Szép, igazán szép ez a nagy testvériesség, ez a nagy összeülekezés, csak az a baj, hogy van egy kis szépséghibája is. Amit még az a flastrom sem takar el egészen, hogy egyelőre csak a szász-hillerták irták alá az örök hűségéről szóló fogadalmat. A nagy nász mégis megtörtént.

Az aktus ünnepélyes keretek között történt. Megjelent egyrészt a szászok képviselőjében az egyesület elnöke Fritz Fabritius, másrészt pedig az ifju Cuza ur. És a közös kézfogások után megkondultak a harangok, hogy illő tisztelet nyujtsanak az újszülötnek.

Nincs is ebben semmi különös, ha csak az nem, hogy ilyen későn történt. Hiszen mindaddig, míg arról van szó, hogy minél erőteljesebben zuzzuk be a zsidó koponyákat, hogy minnél egységesebben harcoljunk a zsidó „világhatalom“ ellen, addig igazán áldásos az összefogás. De — kellő figyelemre méltatva — még egyébről is szó eshetik e fuzió kapcsán.

Sokaknak fájdmára meg kell állapítannunk azt is, hogy amidőn Hitler és Cuza közös erővel a zsidóságon akarnak egy kegyelem rugást ejteni, ugyanakkor a nagy hazafiak az ország legemínesebb érdekeibe rugtak olyan csufosan bele, hogy talán még a legvérmesebb antiszemíták is nyitva felejtették a szájukat...

Hiszen nem csodálkozunk azon, ha a szászok hevesen dobogó szive a Hitlerféle tézisekért melegebben vér. Mert hát németek lennének ők is. És hát nem csodálkozunk azon sem, hogy a németek és Hitler revánzsot kiálltanak és revíziót követelnek, mert hát szó ami szó sokat veszlettek a világháboru óta. De bocsánatot kérünk, miért kell Önnek is a revízió Cuza ur? Hiszen Ön hazafi ugyebár? Román hazafi és ami a németeknek üdvös, azért Romániában börtön jár. Mert ez már hazaárulás Cuza ur! Revíziót kiálltani, amely Románia számára csak veszteséggel járhat. De ugy látjuk Önnek igazán mindegy, hogy miről van szó, ugy látjuk, hogy a nagy hazafiasság is apró szadista hajlamokká zsurorodik össze, hogy

nem is Romániát akarja menteni már, csak a zsidókon ütni még egy nagyot... És ha ez Romániának egy kicsit sokba is kerülne, ha elveszlené területeinek egy részét, hát, hát semmi az Önnek Cuza ur... semmi az kérem, ha egyesült erővel ütni lehet a zsidókat, ugyebár?...

„Zsidóknak tilos a bemenet“

Az olvasó azt hiszi, hogy ez az ismerős felírás, valamely német vagy osztrák „fajtisza“ fürdőhely szalonjának falára van kifüggesztve, vagy pedig egyenesen a müncheni „Barnaház“ oszlopaira. Az olvasó tehát téved. Mert ez a kedves felírás, melynek szövegét és dallamát már hosszabb idő óta ismerjük, London hirdetőoszlopain nyugszik. A nemzeti szocialisták gyűlést hívnak ugyanis egybe, ahol tiltakozni fognak az ellen, hogy „Angliában a zsidóság barbár rituális szokásai megengedhetők legyenek.“ Továbbá mindazzal foglalkozik ez az ülés, „amely a zsidó veszéllyel összefüggésben van.“ Így invitálja, ilyen sok minden jóval, az angol fascista párt szimpatizánsait és a végén még finom csemegeként hozzászéli, hogy: zsidóknak tilos a bemenet. Ez az óvalosság igazán dicséretreméltó. Mert mi történik, ha a jámbor angol imakönyvvel a hóna alatt — azon veszi észre magát, hogy zsidó többség között hallgatja végig az előadást? Ez módfelett kellemetlen lenne ugy az angol puritán számára, mint a horogkeresztes párt-szervezetnek is.

De tül a gyűlés és a programja komolytalanságán, szomoruan kell megállapítanunk, hogy Angliában, amely eddig a nemzetközi morált képviselte, amely a zsidóságnak a Balfour deklarációt adta, amely a Népszövetség előtt érdekeinket a legerőteljesebben képviselte, amely a nemzeti katasztrófa órájában a zsidó miniszterekkel mentette meg az ország presztizsét, — most ilyen uszító gyálázafosságot is megenged. Ugy látszik a gazdasági összeroppanás mindenütt együttjár az antiszemilizmussal. Hogy a rendszernek mindig szüksége van egy előretolt órsre, aki elterelje a figyelmet a lényegről. Arról, hogy baj van, hogy nem a zsidóságnak, hanem Macdonaldban, Brüningben, Jorgában és Pilsudszkyban van a hiba. Zsidóknak tilos a bemenet. Ez a minduntalan felbukó jelszó méltó tükre annak az áramlatnak, amelyet ugy is szoktak hívni, hogy: nyugati kultúra.

Zsidó dalok a belgrádi rádióban

Európa nyugatján megszokták már a „kultüemberek“, hogy ha nálunk keleten bármilyen kilengés történik egy rövid, de sokat jelentő szóval intézik azt el. — Balkán, — mondják és ezzel kimerítő kritikáját adják annak, amit az illeti viszonyokról gondolnak. Nem azért írjuk ezt ide, mintha különösképpen büszkének lennénk a hazai viszonyokra és mintha sok tekintetben nem lenne igazuk a nyugati „kultüembereknek“ De ha összevetjük mondjuk a német „kulturviszonyokat“ a balkáni „barbárságokkal“, nehezen tudjuk megállapítani, hogy melyik tulajdonképpen a nagyobb szégyenfoltja korunknak.

Annyi azonban bizonyos, hogy itt a Balkánon az elmúlt héten a belgrádi rádió stúdiójának programjában a következőket olvastuk: zsidó dalok — estei közvetítés, stb. Nyugat tehát ne legyen olyan különösen büszke arra a bizonyos kulturára, amit sehol sem látunk. Mert Németország felől még egyszer sem fogtunk zsidó dalokat és nem fogtunk Franciaország felől sem. De Csehszlovákia és Lengyelország már küldött.

És különben is Nyugat és a Kultura, amely eddig oly szorosan egymáshoz tartozandónak hitte magát, tulságosan sokat veszletett az utóbbi időben a presztizséből. Amióta ott Nyugaton ütötte fel fejét a pogrom és a Peltjurák is ott találtak hazára...

Olcsón és jól vásárolhat!!!

harisnyát, kezlyüt, férfitinget, nyakkendőt, bábé-cikkeket és rövidárukat

Szenszki Miklós-nál
Saspassage (ORADEA)

Olcsón a legmodernebb pullover ez a „SHORTY“

női ujj nélkül 120 lei,
női ujjal 165 lei,
gyermek 70 leitől

készíti

LONDON

kötőde uj modern gépein, olcsó gyári árak. Harisnyák, zoknik nagyválasztékban. Uj helyiség

Str. Avram Iancu,
Sas-palota.

Most már mindenkinek módjában van

Bémer-tér 2.
Telefon 2-17.**Végh**Liliom-ucca 5.
Telefon 2-17.

ruhafestő és vegytisztító cégnél dolgoztatni,
mert nemcsak jó munkájával,
hanem szolid áraival is vezet.

Legszebben, legolcsóbban fest, tisztít I. V. O.

Oradea, Uri-ucca 1, Mészáros-ucca 4. (Royal-kávéházzal szemben) és Uri-ucca 34. :: Telefon 8-53.

Az Alba-Iulia-i esethez

Irla: Dr. KLEIN MIKSA, Cluj

Ezt a kérdést ma már nem csak az erdélyi zsidóság tárgyalja teljes részletességgel, foglalnak állást mellelte és ellene, hanem a kérdés túl nőtt a tartományi kereteken és a Központi Iroda legutóbbi ülésén kirobantott egy igen érdekes problémát, amelyet meg kell világítani, úgy a történelmi jogfejlődés, mint a célszerűség szempontjából. Fel kell említeni a kérdést arra az *elvi magaslata*, hogy teljesen objektíve megtárgyalhassuk itt, a lapok hasábjain, ezt a kérdést, mert precedensül szolgál a jövőre és mert még igen sokszor ehez hasonló kérdések fel fognak merülni a jövőben is.

Az eset a következő:

Alba-Iuliában létezik Erdély egyik legrégebb hitközsége, hiszen a gyulafehérvári román káth. püspök századok óta patronusa volt az ott és környékén élő zsidóságnak, sőt az egyik boldog emlékeztető Paneth főrabbi bírói jogokat is gyakorolt a zsidóság felett.

Ebben a hitközségben az 1869 június hó 14-e után megalakult hitközség, status-quo hitközség volt és az a mai napig is. Ezt a hitközséget hosszú évtizedeken át Fischer főrabbi vezette, aki ma patriarchális kori érvén el, lemondott állásáról, gyermekeihez költözött és a hitközség új rabbi választott dr Krausz József személyében, aki közel egy évtizeden át érdemes vezetője volt az orth. központi irodának s akinek a hitközség rabbi-jává történő megválasztását legerősebben a néhai Ullmann főrabbi támogatta, mert így biztosítva látta annak lehetőségét, hogy ez a nagy multu hitközség újra az orth. központi iroda fennhatósága alá fog kerülni és ezért mindent megtett, hogy ez a kimondottan orth. rabbi kerüljön a hitközség élére. Tény az, hogy ezelőtt mintegy 22 esztendővel létesült egy kicsiny számú orth. hitközség is, amely csak egy tudott exisztálni, hogy a status-quo hitközség tagjai cselekvő áldozatkészséggel támogatták őket ebben a törekvésükben. A kicsinyke orth. hitközség intézmények nélkül ugyan, de létezik és tengeti a maga életét, — mert temploma nincs, mert ennek nem nevezhető az a két kicsinyke szoba, — mikvehja nincs, iskolája nincs és az egész hitközségnek orth. karaktert az adta meg, hogy egy olyan saktere volt és van, akinek képességét és vallásosságát még a legszélesebb rabbik is elismerték.

A status-quo hitközség megválasztván új rabbi-ját, közgyűlési határozattal megváltoztatta jellegét orth. hitközséggé. Ezt a jellegét a vallásügyi miniszteriummal elismertette, a régi orth. hitközség vezetőségével gazdasági megállapodást kötött, amely szerint a schitara alkalmazza a régi orth. hitközség sakterét, a gabella szedési jogot azonban ő gyakorolja és fizet havonta a kis hitközségnek 11.000 leit, hogy ebből egyházi szükségleteit és személyzetét fedezhesse. Ezt az egyezséget a két hitközség is jóváhagyta és ennek megtörténte után kérte az orth. központi iroda választmányától, hogy ismerje el, miszerint a volt status-quo hitközség most autonom jelleggel bíró orth. hitközséggé lett.

A régi orth. hitközség papja tiltakozott a választmányi ülésen az ellen, hogy a status quo hitközség orthodoxnak elismertessék elvi okokból, és kérte továbbá, hogy a határozatból a világi elemek teljesen kizárassanak, mert ez a kérdés a rabbik illetve a rabbitanács hatáskörében tartozik. — Ez ellen az álláspont ellen úgy a kishitközség tagjai, mint az újonnan megválasztott rabbi a nagyhitközségnek és maga a megtért nagyhitközség képvisellete is harcolt a jóváhagyásért. — Ennek az érdekes nyílt ülésen lefolyt háboruszkodásnak voltak olyan izgalmas részei, amelyet lapunk más helyén talál meg az olvasó de itt ezen a helyen csakis a kérdés elvi részével kívánok foglalkozni.

A rabbitanács határozata az volt, hogy elismeri az alba-iuliai eddigi status-quo hitközséget orth. hitközségnek, azt az orth. hitközségi tagok sorába beiktatja, elismeri a két hitközség között létrejött gazdasági megállapodást és a még fenn-

maradó magánjogi jellegű követelése elintézésére kiküldte a maga kebeléből a szásrégei főrabbit, — Ennyi történt.

Az első kérdés, hogy lehet-e egy község területén két orth. hitközség.

Erre nézve teljesen érvényben van a magyar vallás és közoktatásügyi miniszternek 1888 évi június hó 21-én kiadott 1191 számú rendelete, amelyet az összes törvényhatóságokhoz intézett az izr. hitközségek ügyeinek és anyakönyvi ügyhöz való viszonyuknak szabályozása tárgyában. Ennek második szakasza kimondja, hogy ezenül egy városban vagy községben csak akkor léphet életbe egynél több izraelita hitközség, ha az azokat alakítani akaró izraeliták tekintélyes számára és vagyoni állapotára való tekintettel, valamint annak hiteles kiderítése után, hogy a hitközségek mindegyike intézményell és hivatal személyzetell kellően fenntartani képes lesz, a törvényhatósági közigazgatási bizottság előterjesztése folytán, azok számára a külön anyakönyvvezetési jogot engedélyezi. E szakasz többi részében szabályozza még az egyik vagy másik hitközséghez való átsatlakozást is. A hitközségek céljait és feladatát nem ez a rendelet szabályozza, hanem fenntartja mindenben az 1868 évi dec. 10-én kelt határozat első szakaszát. Itt tehát ez a rendelet leszegézi azt az elvet, hogy egy és ugyanazon területen ugyanolyan jellegű két hitközség egyáltalán nem lehet, hanem csak különböző jellegű hitközségek alakulhatnak. Ezt az elvet teljesen átvette a Lega de Organizarea Comunității Evreiești, amelynek második szakasza: „In fiecare localitate poate fiinta numai o singură comunitate, careia îi aparține de drept toți locuitorii evreii, domiciliati acolo”, kivétel képeznék: „pct. b. în Transilvania comunitățile ortodoxe cari pot forma o singură comunitate într-o localitate”. Tehát Erdélyben nem lehet egy helyen két ortodox hitközség. Lehet egy helyen ortodox, neolog vagy spanyol de kettő ugyanazon fajtaból egy helyen nem lehet. Az Alba Iulia-i status-quo hitközség joggal változtathatja meg eddigi karakterét és alakulhat át közgyűlési határozattal ortodox hitközséggé, ezt a határozatát be kell jelentenie az orth. központi irodának, amely megvizsgálja, hogy a hitközség kijelentette-e, miszerint a Sulchan Aruch szabályai alapján kíván állani és ezeket a hitközség minden vallási hitgyakorlati és szertartási ügyeire nézve kötelezőnek tartja. Ezen csatlakozó nyilatkozata alapján bizonyítani kell, hogy fenntartja mindazokat az intézményeket, melyeket a törvény előírt és ez alapon kéri a felvételt. Ezért mondja a szervező alapszabályzat 11 §-a, hogy a hitközségek kebelében néln felmerülő hitközségi viszályok a választott bíróság által döntendők el véglegesen. A választott bíróság működési módját, jogkörét és illetékének joghatályát a szervező szabályzat 12—19 §-i tartalmazzák.

A rabbitanács döntése abban a részében, hogy tudomásul vette az Alba Iulia-i status-quo hitközség közgyűlésének azon elhatározását, hogy mátol fogva magát ortodox hitközségnek tekintni, teljesen törvényes és helyes.

Nem helyes azonban abban a részében, hogy megtűri az eddigi állapotot, amely szerint Alba-Iuliában ma már két ortodox jellegű hitközség van, mert ez egy nonsens, mert beleütközik a jelenleg érvényben levő kultuszörvény második szakaszába, hanem azt kellett volna tovább a határozatában kimondani, hogy a két hitközségnek egy hitközséggé kell átalakulnia, jogában állván a régi kis hitközségnek a vallásügyi miniszterium 1191—1888. évi elnöki számú rendelet 3-ik szakaszának b. pontjában körülírt imaházi egyesületképpen megtartani a maga külön imaházi jellegét. *Autonom jogu két hitközség azonban nem maradhat meg.* Mivel pedig nem vitás, hogy a most átalakult orth. hitközség rendelkezik egyedül azokkal az anyagi feltételekkel, amelyek a hitközségi intézmények fenntartásához szükségesek és mert az új hitközség garantálta az imaházi egyesületé feltétlenül átalakítandó

régi hitközségi tagjainak szabad vallási kiélési lehetőségét, sőt ennek ily módon való végrehajtását gazdasági egyezményben már előre biztosította, ennél fogva ezen vitás ügyek lebonyolítására ki kellett volna küldenie egy 3 tagu választott bíróságot a szervező szabályzatban előírt előfeltételek betartása mellett.

Ha az éremnek a másik oldalát tekintjük, amely szerint a régi hitközség olyan szegényes anyagi viszonyok között tengődött 20 éven keresztül, hogy annak semmiféle egyházi institúciója nem volt és a sakteren kívül semmiféle más atributummal mint hitközség nemcsak hogy nem rendelkezett, de még ennek a fenntartását is a status-quo hitközség kellett biztosítsa, akkor meg kell állapítanunk, hogy ez nem volt hitközség, ez nem gyakorolhatott önálló, autonóm jogokat, ez csak egy „schein hitközség”, amelyhez hasonló még igen sok van Erdélyben és amelynek a megszüntetése egyenesen érdeke az orthodoxiának. Ezért helyes a rabbitanács döntése abból a szempontból, amidőn a schein hitközséget kicseréli egy élni akaró és élni tudó hitközséggel, amelyik tanubizonyoságot tett erős akarathatározásáról, amidőn magát a Sulchan Aruch szabályzatának intézményileg alávetette, amidőn cselekvő áldozatkészséggel át akarja szervezni hitközségi intézményeit, hogy azok mindenben megfeleljenek az orth. hitközség követelményeinek és amidőn a hitközség élére olyan papot választott meg, akinek eddigi működése az orthodoxia körüli érdemei biztosítékot nyújtanak az orth. Központi Irodának arra nézve, hogy ez az új orth. hitközség ténylegesen orthodoxá fog válni.

Marad még egy kérdés megtárgyalása a nyilvánosság előtt, amelyet egy külön cikk keretében kívánunk megvilágítani és amely ezen ügy tárgyalásának rendén az izgalmat kirobantotta és ez az a kérdés, amelyet a radnai rabbi robbantott ki első látásával, amidőn azt hangsúlyozta ki, hogy az orth. hitközség orth. jellege nem abban áll, hogy tagjai egyénenként mennyiben viselkednek a vallás szabályai szerint, hanem, hogy a hitközség institúciói vezettek-e a Sulchan Aruch szerint. Ez ellen az elv ellen és ennek hangoztatása ellen lépett fel a nagykarolyi rabbi olyan indulatosan, hogy valósággal befolytatta a szót a naiv kis radnai rabbiba és a maga határtalan tekintélyével tiltakozott az orthodoxia illetén magyarázata ellen, mert ez szerinte az orthodoxia halálát jelenti. „Ma mindenki orthodoxnak mondja magát” harsogta magán kívül a nagykarolyi főrabbi, „de nem orthodoxok azok, akik a szombatot megszegik, nem tűröm, hogy ilyen kijelentések elhangzanak. Az orthodoxia az egy disz, azt ki kell érdemelni, azért áldozatot kell hozni és nem szabad ilyen kijelentéseket tenni a rabbitanács előtt”.

Kérdés tehát igaz e az, hogy 1868-bon néhai nagy gaonjaink azért választották a szeparatizmust, mert az egyéni vallásosságot féltették, vagy pedig a hitközségek intézményeinek vallásos karakterét akarták megvédeni és fenntartani?

Kérdés, voltak e akkor is a hitközségek vezetőségeinek élni olyanok, akik ritus szempontjából kifogásolhatók lettek volna és nem kifogásoltattak egyénileg, mert nem az egyének vallásos élete vezette elhatározásában a naggyűlést akkor, amidőn a szeparáció útjára tért, hanem az a jogos aggodalom, hogy nem fog lehetni a zsidó intézményeket a Sulchan Aruch szabályai alapján fenntartani és tovább fejleszteni, ha nem mondják ki a szeparációt.

Az egyéni és intézményes vallásosság közötti diskuszió erkölcsijelentőségéről legyen szabad később e lap hasábjain a kérdést hideg tárgyilagossággal ismertetni, azzal, hogy hiszem, hogy e kérdéshez mások is hozzá fognak szólni.

CRIVENICA

orth. פנסיója május 1-től nyitva. OLCSÓ ÁRAK!!! Finom konyha!!! Kitűnő üdülőhely!!!
Pospektust küld:
ENGEL M. József

A Zsidó Párt bihar-megyei és nagyváradai tagozatának végrehajtóbizottsága vasárnap erősen látogatott gyűlést tartott *Mittelmann* Jakob elnöke alatt. *Wasserstrom* Sándor ügyvezető elnök beszámol a Pártnak az elmúlt negyedévben kifejtett tevékenységéről, úgy a megyében, mint a városban eszközölt taggyűjtésekről. A párt ezen idő alatt újabb 432 új taggal szaporodott. Felolvassa a prefektushoz és polgármesterhez a párt részéről benyújtott memorandumot, kéri annak tudomásul vételét, egyben javasolja, hogy erősebb akció indítassék a Zsidó Pártnak a Comisia Intermare-ban való megfelelő képviselete érdekében. — Dr. Váradai Ödön kívánatosnak látja, hogy a párt tiltakozzék az ellen, hogy memorandum teljesen válasz nélkül hagyott. — *Kesztenbaum* Miksa intenzív propaganda akció szükségességét látja, úgy a városban, mint a perifériákon. Javasolja a megye körzeti gyűlésének egybehívását. — *Dr. Bárdos Imre, dr. Markovits Ignátz, Leitmann Dezső, Goldstein Mór* hozzászólása után a párt kimondja, hogy intenzív propaganda céljából várossszerte körzeteket állít fel és úgy a városban, mint a vidéken megfelelő személyi kontaktus felvételével rendszeres gyűléseket tart.

Az Erdélyi Zsidó Nemzeti Szövetség nagyváradai végrehajtóbizottsága hétfőn délelőtt élenk érdeklődés mellett tartotta meg gyűlését *Wasserstrom* Sándor elnöke alatt. A gyűlésen résztvettek: *Dr. Bárdos Imre, Dr. Váradai Ödön, Leitner Zoltán, Dr. Lőw Béla, Wasserstrom Sándor, Goldstein Mór, Leitmann Dezső, Kemény József, Gottfried Eduard*. Elnöki megnyitó és bejelentések után, *Blum Zsigmond* főtitkár beszámol arról, hogy az 1932-ös év a cionista élet reorganizációja Nagyváradon, Sorra alakultak újjá az összes Aviva-Barissia-Sómer, Britih Trumpeldor, Revizionista csoportok. Ujjászerveződött az Executive. A Keren Hajszod bizottság. Megalakult a „WIZO” helyi csoportja, amely örvendtes kulturmunkát végez. Sorozatos szeméremi és kulturelőadások voltak, amelyeknek nagy-szerű nevelő hatásuk volt. — Főtitkár előterjeszti a temesvári központ leveleit, amelyben a központ örömeit fejezi ki a reorganizáció fölött és jegyzőkönyvi kivonat beküldése mellett elismerésüket tolmácsolják *Blum Zsigmond* főtitkárnak a reorganizációs munka keresztülvételéért. Bejelenti továbbá a főtitkár, hogy a sékelakció halaszthatatlanul beindítandó, amely akció az EXECUTIVE hatáskörébe tartozik. — *Goldstein Mór* javasolja, hogy az Executive és Keren Hayssod elnöki széke most már haladéktalanul betöltessék, *Dr. Váradai Ödön, Leitner Zoltán, Leitmann Dezső, Juszt Móse* és *Kemény József* hozzászólásai után a végrehajtóbizottság egy öt tagú bizottságot küldött ki a jelölő bizottságba, amely bizottság 14 napon belül tartozik javaslatot tenni az elnökök személyére vonatkozólag. A végrehajtóbizottság az előterjesztéseket elfogadta, *Blum* főtitkárnak munkájáért köszönetet szavazott és az öt-tagú választási bizottság kidelegálása után elnököl az ülést berekesztette.

Tisztújító közgyűlés Margitán. Múlt hó 28-án, choihámoed harmadik napján lezajlott az új alapszabályok szerint a szokásos évi hitközségi közgyűlés, amelyen megválasztottak egy 30 tagú és 7 pótagú képviselőtestületet az elnökön kívül, akit most választottak meg. A 30 tagú képviselőtestület pedig a jövő vasárnapon megválasztja a 10 tagú előjáróságot. A nagy érdeklődés mellett lezajlott választás a következő eredménnyel végződött este 8 órakor: Elnök: *Winkler Lajos*. Választmány: *Mann Adolf, dr. Friedmann Herman, Weisz Márton, Gelberger Kálmán, Brüder Ignác, Spitzer H., Löwy Mór, Hold József, Steiner Jakab, Katz József, Sternberger Ignác, Rubin L., Weisz Farkas, Goldberger Mór, Horovitz S., Kleinmann Mór, Wollner J., Lefkovits J., Gelberger József, Heller Elek, ilj. Lichtmann F., Berger Gyula, Klein József, Klein Ignác, Klein Samu, Grünfeld S., Grósz Dávid, Weisz Izrael, Bernáth Izrael és Kain Ignác. Pótagok leltek: Glück Abraham, Mózes Károly, Czeiger Mór, Berger Izidor, Waldmann S., Rotschild Fülöp és Weinberger N.*

Művészi perzsaszőnyegek, szövött gobelinek, külföldi fonalak
Schulhof Emilné
Orient Szövművészeti iskola
Oradea, Strada Episcopul Ciorogariu No. 17.
Vidéki rendelések utánvétel gyorsan és pontosan eszközöltek.

A legszebb
zománcfényű gallérokat tisztítja
Klein gözmosóda
Str. Vlahuța 4. (Szent János-ucca)

Eljegyzés. Rezmovits Rózsi-kát (Crasna) eljegyezte *Biedermann Andor* Oradea. Minden külön értesítés helyett.

A déji orth. zsidó hitközség az elmúlt vasárnap délután tartotta meg rendes évi tisztújító közgyűlését. *Schönberger* Dávid választási elnök a közgyűlést megnyitja és üdvözlö a nagy-számú hitközségi tagokat és betérjeszli a kiküldött ötös bizottság által revidiált zárszámadást. *Weinberger* Jónás lelépő hitközségi elnök hosszasan szólja az elmúlt évben lefolytatott működést és kéri a zárszámadás elfogadását és a felmentvény megadását. *Ordentlich* Ferenc nagyszabású beszéd keretében kifejti, hogy a zárszámadás hármass képet mutat. Egyrészt a hitközségi tagok áldozatkészségét, másrészt az előjáróság gazdálkodását és végül a tisztviselők által kifejtett munkateljesítményt. Kimitatja, hogy mindannyian eleget tettek hitközségük iránti kötelességüknek. Javasolja az újonnan választandó vezetőség támogatását, biztosítja, hogy a hitközség fokozott erősitése által érjük el, hogy biztatóbb jövőt teremthetünk számunkra. *Rosenzweig M. Jehuda*, a boldogult hitközségi elnök fia emlékezik meg felejtethetetlen édesapja működéséről. Ezután megvitették a választást. Elnök: *Weinberger Samu*. Alelnök: *Bernád Farkas*. Főgondnok: *Rosenzweig Mór*. Gondnok: *Singer Jakab*. Pénztárnok: *Schönblum Jenő*. Gazda: *Klein Samu*. Választmány: *Ordentlich Ferenc, Weinberger Jónás, Friedmann Izsák, Schönberger Dávid, Bernád Dezső, Rosenzweig M. Jehuda, Teszler Henrik, Bernád Samu, dr. Lebovics Mór, Wásch Lajos, Weisz József, Rosenhal Ignác, Gottlieb Chaim József, Hirsch Dávid, Mendelsohn József.*

Zsidó hitoktatásban képzett fiatal bocher vidékre menne gyermekek mellé szerény díjazással. Cim a kiadóban.

A Mizrachí világszervezet vezérei Erdélyben. *Jeruzsálemből* jelentik: A Mizrachí Világszervezet executiveja elhatározta, hogy tekintettel arra a nagy lendületre, amellyel az országépítés újra megindult az elért nagy eredményekről világszerte beszámolót fognak tartani. E célból, amint *Jeruzsálemből* jelentik, Ijar hónapban Erdélybe is látogatást tesz egy mizrachí delegáció, mely a világszervezet legkiválóbb és leghíresebb egyéniségeiből fog állani. Örömmel regisztráljuk ezt a tényt és bizonyosak vagyunk abban, hogy az erdélyi zsidóság osztatlan örömmel fogja üdvözölni a mozgalom kiváló vezéralakjait.

Ügyvédi hír. *Dr. Lőw Béla* ügyvédi irodáját Oradea, *Rimanóczy* ucca 9 szám alá helyezte át.

A mezőgazdasági tartozások orvoslásáról (konverzióról) szóló törvény népszerű ismertetése magyar nyelven. Írták *dr. Gáspár Gyula* és *dr. Váradai Ödön* nagyváradai ügyvédek. A füzet ára 20 lei. Bérmentes küldéssel 25 lei. Megrendelhető kiadóhivatalunknál és *dr. Váradai Ödön* ügyvédnél, Oradea, *Parcul Traian* 12.

A bánffyhungyadi orth. zsidó hitközség az elmúlt héten megtartott közgyűlésén a következő vezetőséget választotta a hitközség élére: Elnök: *Ungár Leopold*, alelnök: *Sichermann Jakab*, gondnokok: *Weisz Hermann* és *Goldmann Mór*, pénztárnok: *Lőw Béla*, ellenőr: *Kohn Salamon*.

»Aki nem utazhat fürdőbe, egy oldó és levezető ásványvíz ivókurára, használja az *Igmándi kurát* otthon, amely minden évszakban jelentős sikerrel pótolja a költséges fürdőző kurákat.«

MOZI

Cinematograful FILMPALACE

Péntek, Szombat 3, 5, 7 és 9 órakor *Nagy attrakció* *Richard Gauber* híres operanékes nagy hangos filmszenzációja! Előzőleg hangos pótműsor. Kedvezményes jegyek érvényesek!

Városi Színház Mozgó

Péntek 3 és 5 órakor: *Napkelet leánya*. Kedvezményes jegyek érvényesek! Szombat, vasárnap, hétfő a legnagyobb szabású bűnügyi filmszenzáció. „M”. *Fritz Lang*nak rendezői remekműve.

Teatrul HEYMAN szinkör

Péntek: *Zsarnok*. Az UFA-filmgyár ezévi legnagyobb sikerű szatirikus vígjátéka. Ének, tánc, zene! Főszereplők: *Evelin Holt, Max Adalbert, Alfred Abel*, Nagy sportünnepélyek! Jön a tavaszi szezon egyik legnagyobb alkotása, *Liane Ha'd* és *Hans Brausewetter* együttes parádés fellépésével: *Önagsága pihenőt kap* (A szerelmes szép asszony). Énekes, zenés, táncos színmű.

ZSIDÓ HUMOR

Az elvesztett és megtalált nevek

A newyorki Metropolitan-Opera igazgatója egyszer nehézségek közzé jutott. Nem volt ugyanis egy nehéz számhoz alkalmas organuma, amely kitudta volna hozni azt a hangot, a szerep megkívánt volna. Meghirdette tehát a szerepet és jött is jelentkező bőven. Az igazgató, kit még a fiatal korában *Kohn*-nak hívtak, most az angolos *Cohn*-ried nevet használta.

Amidőn az egyik ajánlkozó elébe jutott és megkérdezte tőle, hogy mi a neve, ez a következőképen válaszolt:

— Nevem igazgató ur: *Rosen*.

— Ugy — mondja az igazgató — Önt *Rosen*-nek hívják és ha szabad kérdenem, hol vesztette el Ön nevének utolsó szótagját: a „feld”-et?

— Igaza van Önnek igazgató ur — mondotta az énekes — én valóban elvesztettem nevem utolsó szótagját. De hol találta Ön a nevéhez lársuló „ried”-et? Nemde — ugyanott, ahol én elvesztettem a „feld”-et.

Primăria Municipiului Oradea. Serviciul Economic. No. 9908/1932.

Publicațiune

Se aduce la cunosință celor interesați, că în ziua de 6 Mai anul 1932, dela ora 10 până la 12 se va ținea licitație publică în sala mică de sedință a Primăriei etaj I camera No. 1, pentru darea în concesiune pe timp de 3 ani, dreptul de afisaj, pe teritoriul orașului Oradea, cu începere dela 1 August 1932 conform hotărîrii Comisiei Intermare No. 9908/1932.

Licitația seva ținea în conformitate cu art. 88-110 inclusiv din legea Contabilității Publice, Rggu-lamentul O. C. L. și normele publicate în Monitorul Oficial No. 127 din 4 Ianuarie 1931.

Toate perso-nele cari vor lua parte la licitație vor depune pe lângă oferta și o garanță de 5% din suma de arendă oferită pe un an, iar oferta se va face numai în conformitate cu caietul de sarcini, cari poate fi văzut în ficare zi în orele de cloase la Serviciul Economic al Primăriei și pe tabela de publicațiuni dela intrarea în edificiul Primăriei. Oradea, la 7 Aprilie 1932.

Primăria Municipiului Oradea*

Orth. **בָּאֵזְנוֹן** vendéglő
Báznán
nyitva június 1-től.

Elsőrendű konyha, pontos kiszolgálás biztosítva.

A vendéglőnél szobák is kaphatók!

Menorák Harang
Gyertyatartók, védjegy!

Ezüst serlegek,
Ezüst evőeszközök,
Templomi kegyeszek,
bármily művészi kivitelben
legolcsóbb árban.

Gyártása és eladása:

„**Tacamul**”
ezüstáru gyárban
CLUJ, Str. Gen. Neculcea (Kornis-u.) 6.

Hasznos tudni,
hogy **Schmidthauer**
természetes **Igmándi**

keserűvizében a természetnek hatalmas gyógyító ereje érvényesül.
Utasítás minden palackhoz mellékelve!
Kapható mindenütt!